

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

ZIMSKI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 2

Pisanje besedila na književno temo

Torek, 1. februar 2005 / 60 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Izpitni poli so priloženi konceptni list in dva ocenjevalna obrazca.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro na označeno mesto zgoraj na tej strani, na ocenjevalna obrazca in na konceptni list.

V tej izpitni poli so trije odlomki z navodili za pisanje besedila na književno temo.

Napišite samo eno interpretacijo odlomka, vodeno ali samostojno.

Pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Naloge, pisane z navadnim svinčnikom, se točkujejo z nič (0) točkami. Pišite razločno. Če se zmotite, napačen zapis prečrtajte in napišite novega. Pisanje s samimi velikimi črkami (verzalkami) se točkuje z nič (0) točkami.

Na konceptni list pišite samo načrt. Načrt se ne upošteva pri ocenjevanju.

V razpredelnici označite z **x**, katero vrsto interpretacije boste pisali.

Vodena interpretacija	Samostojna interpretacija
☐	☐

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 8 strani.

a) VODENA INTERPRETACIJA

IVAN CANKAR, KOSTANJ POSEBNE SORTE (odlomek)

Ivan Cankar: Kostanj posebne sorte. Ljubljana: DZS, Zbrana dela, 1975. 56–57.

NA NASPROTJIH SVET STOJI

Ko se je vzdramila babnica, enooka Marjeta, je premislila svoje sanje. Dognala je brez težave, kaj da pomenijo; saj tako bi storil vsakdo med nami.

Še preden je v Dravljah udarila ura polnoči, se je napotila, kamor je bilo treba; rovnico in motiko je vzela s seboj. S to rovnico in s to motiko je kopala pod kostanjem, kopala, Bog se usmili, do ranega jutra. Zasvetila je božja zarja, da bi nikoli ne več tako! Marjeta je strmé izpregledala, zavpila je na ves glas, rovnico in motiko je popustila kar tam, bežala je brez sape in brez pameti. Kričala je hujše od sove; tako je pribegla in prikričala prav do vasi.

»Joj, ljudje božji! Joj, prejoj!«

Šli so gledat vsi, moški, ženske in otroci. Tudi nekaj takih je bilo vmes, o katerih so mislili, da so že zdavnaj mrtvi; prišli so v irhastih hlačah in v žametnih telovnikih s tisočerimi gumbi; nekdo je imel lase povezane v čop, gosposka pentlja se mu je sprehajala po plečih.

Vse nadaleč krog kostanja je bila zemlja razkopana in razorana za najmanj pol sežnja nagloboko. Med mogočnimi koreninami, ki so se vile in bahale brezkončno na vse strani, so se kopicile same človeške lobanje; tiste jame, v katerih so bile nekdanje oči, so bile polne prsti in blata: iz nekaterih je vzknila trava kar čez noč. Druge kosti so bile vsekrižem razmetane, tako, da bi nihče ne mogel razbistriti, h kateri lobanji sodijo. Objemala se je rama z gležnjem. Teh belih, mirnih, od prsti in črvov oskrunjenih reči pa je bilo toliko, da se jih ni dalo prešteti. Če bi kopali še nadalje in še na globoko, bi morda razgrnili tako pokopališče, da ga na svetu še ni bilo.

Stali so blede, noben jezik ni znil.

Ali ko so šli in ko so bili že daleč, je rekel tisti mož s čopom in s pentljo:

»Zdaj se je izkazalo, odkod ta moč, ta ljubezen in ta mladost!« –

Oj prijatelji, ljubi moji, to nam bodo še cveteli kostanji!

NAVODILA

- Besedilo umestite v književno obdobje ali v književno smer in povzemite odlomek.
- Označite Marjetino občutje in vzdušje med vaščani ter ju ponazorite s citatoma. Razložite pomen najdenih kosti.
- Povzemite svoje ugotovitve o književnih osebah in o njihovem odkritju. Presodite, kako se v odlomku in nasploh povezuje smrt in življenje. Presojte utemeljite s primerom iz kakega drugega književnega besedila ali iz življenja.
- Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost.

b) SAMOSTOJNA INTERPRETACIJA PRVEGA ALI DRUGEGA ODLOMKA

1. PREŽIHOV VORANC, SAMORASTNIKI (odlomek)

Prežihov Voranc: Samorastniki. Ljubljana: DZS, Klasje, 1995. 100–101.

Nato se je pričela pripravljati starodavna rihta, po kateri se je po mogočnih hišah kaznovalo prešuštvo. Gospodinja je pogrnila mizo z belim prtom. Karničnik je položil nanjo slamnico lanenega prediva. Nato je zaklical iz dimnice z ukazujočim glasom:

»Ožbej!« In sin, ki ga ni bilo prej nikjer videti, se je privlekel v dimnico in se zrušil na klop pri peči.

Gospodinja je prignala Meto in jo posadila k mizi, da je bila obrnjena proti božji martri v kotu. Njeno lice je bilo zabuhlo od izjokane žalosti, oči pa krvave od pekočih solz.

»Mati, mati,« je zajokala Meta, ko je zagledala staro Hudabivko, in se ji hotela vreči v naročje.

Telo stare Hudabivke se je streslo kot v smrtnem krču; toda zavedajoč se hčerine krivde in svoje siromašnosti pred karniško mogočnostjo, je potlačila svojo materino ljubezen in je odpahnila hčer nazaj na klop.

»Mati, mati, ali me preklinjate tudi vi? ...« je zavpila Meta.

Mati ji prestrašena ni mogla odgovoriti.

V dimnici je vladala strahotna mora, čudne slovesnosti polna. Meta je z nejasnim dojemom zastonj iskala odgovora pri navzočih. Skozi solze je videla skrušeno, plaho mater, ki se je stiskala k steni, in skrušeno Ožbejevo postavo za pečjo, ki ni bila njegovi pravi podobi podobna. Videla je strogi, mrzli in neizprosni Karničnikov obraz, neobčutno lice svoje gospodinje, iz katerega je edino to mogla posneti, da ji gori od neizmerne sovraštva. Ta sovražni obraz se niti malo ni zganil, ko je trdo vprašala:

»Meta, ali boš kaj jedla?«

Deklič se ponujane jedi ni niti dotaknil.

Razburjena zaradi skrivnostnega pripravljanja in pa tudi zaradi tega, ker je bila hiša ko izumrla, ker ni bilo nikogar domačih na spregled, čeprav so bili pri hiši trije hlapci, domača hči in še tri dekle, je obupno kriknila:

»Kaj nameravate z menoj? ...«

Njen glas je proseče planil v ozračje, nasičeno s skrivnostjo, a odgovora ni prejel.

rihta – sojenje, sodni proces, sodba

slamnica – koroško pehar, navadno za vzhajanje testa

dimnica – nekdanji glavni stanovanjski prostor z odprtim ognjiščem v koroški kmečki hiši

božja martra – križ s podobo Kristusa

dojem – vtis, občutek

NAVODILA

Besedilo umestite v književno obdobje ali v književno smer in **povzemite odlomek**. **Izberite problem** oziroma prvino odlomka in ga/jo **razložite**. **Razlago utemeljite** s primerom iz odlomka. **Povzemite ugotovitve** in **napišite svoje mnenje** o problemu oziroma prvini v odlomku ter na splošno. **Mnenje utemeljite** s primerom iz lastnih ali tujih izkušenj ali iz kakega drugega književnega besedila. Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost. Interpretacijo lahko tudi izvorno naslovite.

2. PREŽIHOV VORANC, BOJ NA POŽIRALNIKU (odlomek)

Prežihov Voranc: Boj na požiralniku. Ljubljana: DZS, Klasje, 1995. 88.

Zemlja je začela kipeti v vedno večjem krogu in na obronkih so se slinili novorojeni požeruhi. Mokrotne čeljusti so se odpirale in grozile požreti celo repišče.

Tedaj so se Dihurji zakadili v kipečo zemljo s krampi in motikami. Podžigala sta jih strast in srd.

Razparali so površje vzbokline in ji z globokim rovom prodrli v osrčje, kjer je bil izvir njihove nesreče. Medtem ko so od kraja še čuvali krompirjeve sadeže, se jih izogibali in posamezne grme z rokami prenašali na suhi svet, jih je boj kmalu popolnoma obsedel. Videli so le sluzaste čeljusti, ki so segale po vedno večjem delu njive. Besno so vrtali za novimi slinastimi ranami, odpirali jim žile in jim izcejali rjavi strup v globok kanal, ki so ga izkopal od glavnega vira čez vso njivo do ozar.

Bosi in gologlavi, pokriti z blatom, so vrtali kakor krti. Pri tem niso čutili ne utrujenosti ne lakote. Dihur sam je oral pri zglavju glavnega požiralnika in mu brez oddiha razkopaval rebra. Mladi Dihurji pa so napadali ostale izvirke, kidali zemljo in raztegovali mrežo odtokov v glavni kanal. Doma je ostala samo Micika.

Zelena njiva se je kmalu spremenila v široko rdečkasto krtino, ki se je videla daleč po soseski. Sosedje so hitro uganili, kaj to pomeni.

»Dihurji se spet dajejo s požiralniki!«

Tri dni ni bilo nobenega znamenja, kdo se bo vdal. Pač se je vedno več umazane vode zbiralo v jarku, ki jo je izcejal na ozare že za cel mlinski kamen. Toda tudi požiralnik se je košatil na vse strani, bežal pred rezili lopat in krampov ter spodjedal vedno več setve. Četrty dan pa se je nagnila zmaga k Dihurjem. Kipenje zemlje se ni več širilo, srebanje novih sluzastih ustnic je prenehalo, pač pa je začela voda na vso moč udarjati iz zglavnih rovov.

repišče – njiva, na kateri raste krompir

ozara – travnat svet na koncu njive, kjer se pri oranju obrača plug

NAVODILA

Besedilo umestite v književno obdobje ali v književno smer in **povzemite odlomek**. **Izberite problem** oziroma prvino odlomka in ga/jo **razložite**. **Razlago utemeljite** s primerom iz odlomka. **Povzemite ugotovitve** in **napišite svoje mnenje** o problemu oziroma prvini v odlomku ter na splošno. **Mnenje utemeljite** s primerom iz lastnih ali tujih izkušenj ali iz kakega drugega književnega besedila. Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost. Interpretacijo lahko tudi izvorno naslovite.

